

אקרופוליס

מגזין בהוצאת
אקרופוליס החדשה
בית ספר לפילוסופיה
כדרך חיים

פילוסופיה
תרבות
התנדבות

גיליון מס. 85
ספטמבר – דצמבר 2021

ואהבת לרעך כמוך/

קול הדממה/

הקיר הנשי/

יחסים נכונים,
תבניות טבע/

שיעורים שלמדתי
מניכוש עשבים/

מעברים/

נפרדות בביתי/

רוח השינוי

עפרה בהרב

קוראים יקרים,

בשעת כתיבת שורות אלה, רגע לפני שגיליון זה מגיע לדפוס, אני יושבת וכואבת את לכתה של חברה יקרה מעמנו. נופר תבור, תלמידה ומורה באקדפוליס החדשה, ובעיקר – אישה אמיצה וחזקה, נפרדה מאיתנו לפני יממה בלבד.

הכאב גדול. אני מחפשת אחר מילותיה ומוצאת מאמרים רבים שכתבה לאורך השנים, וזאת לצד דבריה כעורכת העיתון, התפקיד שאני נושאת בו כעת.

אני קוראת את מאמריה על סרטים (היתה ממעריצי "משחקי הרעב") ועל מיתוסים, על מנהיגים מעוררי השראה ועל אמנויות לחימה שבהן התמחתה. על כוח פנימי, פריצת גבולות ועל המעבר הגדול שעשתה לפני שנתיים, כשעברה לגור בצפון ולהתמקד במלאכת האדמה. כמה עושר באדם אחד. כמה עומק. כמה השראה.

אני קוראת את מילותיה בדמע, ומצליחה למצוא את החוט המאחד בין הדברים – את החיבור לקרב הפנימי, למאמץ האדיר, כדי להיות מדויקת יותר בכיוון של החיים, במשמעות ובעיקר.

מילותיה הן השראה גדולה, ועל אף שלא דיברנו על כך, אני מוצאת שהיא שותפתי בעריכת העיתון הזה – מאחר וללא ידיעתה, כלל המאמרים שבו מתארים את היכולת לראות את הכיוון והמשמעות שבחיים, והאומץ ללכת לשם עם כוח והרבה מאוד אהבה.

המאמר הפותח את גיליון זה נוגע במשפט ממקורותינו, "ואהבת לרעך כמוך" ועל הדרך להגיע לאהבה

העצמית בטרם נפנה לאחר, באשר יהא.

קול הדממה, טקסט עתיק מטיבט, מאיר לנו את הדרך לכיוון החיפוש אחר החוכמה.

במאמר "הקיר הנשי", שנכתב בעקבות שיח עם ד"ר צילה זן-בר צור, אנו נוגעים בכוחה של קהילה לרפא ולכוון, לתמוך ולחזק בדרך.

לזכרה של נופר, אנו מפרסמים שוב מאמר שכתבה לפני שנתיים על "מעברים". תפגשו בו את השראתה על כוח ואומץ ורוח של הרפתקה, במעברים שהחיים מציבים לנו.

על האדריכלות הקדושה, היחסים הנכונים בין אלמנטים והחיבור העמוק שלהם לטבע – במאמר "יחסים נכונים, תבניות טבע".

פעילות גינון יומיומית הופכת לשיעורים לחיים, עם התבוננות אותנטית על הדרך שלנו לנקות ולנכש את המיותר, ולחזק את העיקר, במאמר "שיעורים שלמדתי מניכוש עשבים".

וכסגירה למאמר הפותח על אהבת האחר ואהבת עצמי – המאמר "נפרדות בבית" המתאר את הקושי לגשר על הפערים בינינו, ועל התקווה והאמונה להצליח ולראות מעבר להם.

עיתון זה יוצא בין חגי תשרי. הוא מהווה תזכורת לחשיבות ההתחדשות, ההתחלות החדשות, השנה החדשה. שתהיה שנה שבה נזרע זרעים של אחדות, של אהבה, של אומץ.

שלכם, עפרה בהרב, הוצאה לאור

אקדפוליס סתיו 2021 תוכן עניינים

4 פילוסופיה לחיים - ואהבת לרעך כמוך רונן חלבי פילוסופיה	26 מעברים נופר תבור פילוסופיה
10 קול הדממה אלמוג מודעי פילוסופיה	32 יחסים נכונים, תבניות טבע אילה עוזרי תרבות
16 הקיר הנשי רינה בן-עמי תרבות	38 שיעורים שלמדתי מניכוש עשבים אוסנת ליפסון פילוסופיה
22 אירועים נבחרים פילוסופיה	42 נפרדות בביתי ענת מולוידזון טל פילוסופיה
24 קורס פילוסופיה דרך חיים פילוסופיה	

עורכת העיתון:
עפרה בהרב
עורכת משנה:
אוסנת ליפסון
עיצוב גרפי והפקה:
עפרה בהרב, ענבל בורד, ליטל כספין, שירה משולם חזקיה
עריכה לשונית והגהה:
יסמין פיאמנטה שמיר,
יפעת קלוגר
עיתון אקדפוליס החדשה,
עמותה ללא מטרות רווח
מספר 0-144-58-012
רשיון עמותה מספר 5222
כתובת דואר אלקטרוני
של המערכת: magazine@newacropolis.org.il
תוכן המאמרים והמודעות
בעיתון על דעת הכותבים
ועל אחריותם בלבד
והתמונות מארכיון
אקדפוליס החדשה.
www.newacropolis.org.il

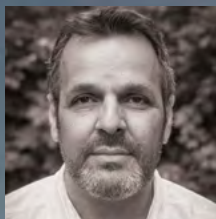

עיצוב השער:
ליטל כספין, ענבל בורד

פילוסופיה לחיים |

רשימה מס' 14

ואהבת לרעך כמוך

רונן חלבי

צילום: רותי מנדיל
חלבי

פילוסופיה

אוהב את עצמו. כלומר יש מעין ציווי מוסרי, לכל אדם, לשאוף לאהוב את מי שאינו הוא עצמו כפי שהוא אוהב את עצמו.

ברור שהכוונה אצילה ויפה זאת איננה מקרית; היא מקבלת תוקף במחקר הפילוסופי כפי שהתקיים לאורך הזמנים על ידי בני אדם, בני דתות ותרבויות שונות. כולם העלו במחקריהם את החשיבות של האהבה, את הצורך של האדם לקבל שאינו לבד על האדמה ושגורלו תלוי וקשור בגורל אחיו ואחיותיו; ואפילו יש שהגדילו לומר שלא יגיע לאושר ושקט שלמים כל עוד האחרים לא מגיעים.

ברור גם שעולה השאלה האם הציווי/ההכוונה מחייבים את האדם לעבודה שלו עם כלל בני האדם, או שהוא תקף רק לבני "עמו" הקרובים לו? (לא-תקם ולא-תשך את-בני עמך, וְאֶהְבֶּךָ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ: אָנִי, יְהוָה.)

התשובה הפילוסופית לכך פשוטה: כלל בני האדם, באשר הם.

רבות נכתב ונאמר על המילים הללו, שמקורן בספר ויקרא פרק י"ט פסוק י"ח: לא-תקם ולא-תשך את-בני עמך, וְאֶהְבֶּךָ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ: אָנִי, יְהוָה.

בין היתר נאמר שהלל הזקן, נשיא הסנהדרין, כאשר התבקש ללמד גר את כל התורה על רגל אחת אמר לו: "מה ששנוא עליך - אל תעשה לחברך. זו (תמצית) כל התורה, והשאר פירוש הוא - לך ללומדו". על רבי עקיבא נאמר שאמר על המילים הללו שהן "כלל גדול בתורה", ומעבר לכך אפשר למצוא את רוח הדברים בדתות השונות: נצרות, אסלאם, הינדואיזם, קונפוציוניזם ועוד. גם במה שמכונה הצו הקטגורי של קאנט, שעוסק בניסיון להגדיר אתיקה אנושית אוניברסלית, יש הרואים עקבות לכלל המופיע בתורה.

מהי רוח הדברים של ואהבת לרעך כמוך?

נדמה שהדברים ברורים ומובנים; יש במילים הללו הכוונה לאדם לאהוב את האנשים שעמו וסביבו כפי שהוא

יחד עם זאת, נראה שכעת יש מרחק בין כלל האהבה הזה ובין מצבנו כבני אדם. אנו מסוגלים לעבוד עם כלל זה יותר עם ה"עמים" שלנו (המושג המקורי התייחס לעמים ממש קטנים... יותר משפחה מעם) ופחות עם בני האדם באשר הם. אבל הכיוון מובן ונדמה שאין כמעט איש שמתנגד לו באופן עקרוני, הוא טבוע ממש בטבע האנושי שלנו ובכלל.

במסגרת הרשימות הפילוסופיות שאנו מפרסמים כחלק מן העבודה הפילוסופית הפרקטית שלנו בעולם, אני מבקש להסתכל על המילים הללו לא רק כהכוונה וככלל חיים שראוי לאדם לאמצו, אלא גם ככלל שמשקף מציאות חיים, שאם נראה אותה ונקבלה, נוכל לעשות עמה מה שאפשר לעשות עם כל מציאות – לשנותה לשפרה ככל שנרצה.

מה המשמעות של לראות במילים ואהבת לרעך כמוך כלל המשקף מציאות?

המשמעות היא שכל אדם, כבר בפועל אוהב את הרעים שלו כפי שהוא אוהב את עצמו.

בשמיעה ראשונה אולי הדברים נשמעים לא תואמים את המציאות כפי שאנו מכירים אותה. האם האדם כבר אוהב את האחרים כפי שהוא אוהב את עצמו? האם הוא יכול לעשות זאת? האם אין לו נטייה ברורה לאהוב את עצמו באופן ברור יותר מאשר את האחרים? האם נטייה זאת לא כלולה בתוך סל האינסטינקטים שלו, בתוך כוחות האגו שלו האוטומטיים?

וכאשר מביטים אנו בעולם באופן כללי ומבקשים להתרשם על היכולת הכללית של האדם לאהוב את מי שאינו עצמו, איך אנו מעריכים את המצב? האם יש מספיק אהבה כזאת בינינו?

כדי להשיב על השאלות הללו וכדי להאיר באופן חיובי והגיוני את האמירה שאני אומר על ואהבת לרעך כמוך, יש ראשית להבהיר לרגע את המשמעות של המילה אהבה, לפחות בקשר שלה לאהבה של עצמי.

מבחינה פילוסופית, המשמעות של אהבה גבוהה לאין ערוך מכפי שאפשר לתפוס אותה כביטוי האינסטינקטיבי ההישרדותי של החי לעצמו.

אם אנו תופסים את האהבה כך, כלומר רואים בכוחות הבסיס הכמעט פיזיולוגיים לשימור החיים של כל צורת חיים ובהם האדם את הביטוי של האהבה, אז ברור שאדם אוהב עצמו יותר מאשר הוא אוהב את האחרים, והאמת שאין לו כמעט יכולת בחירה בעניין. אבל הפילוסופיה רואה באדם יצור מורכב ובתוך המורכבות הזאת היא רואה סדר.

כלומר האדם אינו רק בעל ממד אחד, יש לו למשל גופים שונים: פיזי, אנרגטי, רגשי ושכלי. יש לו גם ממדים שונים של זהויות, חלקם קשורים למאפיינים שיש לו, אחרים לכישורים שרכש ואחרים למה שבחר להזדהות עמו. ממדים שונים של זהויות כאלה יהיו למשל: גבר, אימא, מוסלמי, רופא, ישראלי, טבעוני.

האם בתוך המורכבות הזאת הזהות של האדם ברורה ופשוטה? לא.

האם מתוך המורכבות הזאת האהבה של אדם את עצמו טבעית ופשוטה? לא.

אם האדם מזהה את המורכבות של זהותו ואם הוא קולט שהעצמי שלו רחב ועמוק יותר ממערך התגובות האוטומטי שיש עמו, הוא קולט שהוא לא יודע באמת את עצמו ועולה בו רצון לחקור, להכיר ולדעת. אז הולך ומתגלה פשרה של העבודה: לאהוב את עצמו.

מה כוללת העבודה הזאת שמכוונת לאהבת עצמי?

* כאמור, את הזיהוי הבסיסי שעדיין איני יודע מי אני באופן שלם.

* רצון לחקור, ללמוד ולגלות משהו על החידה הזאת: מי אני?

* קליטה שהשאלה מי אני קשורה וכרוכה בשאלות גדולות יותר על העולם ועל החיים ומשמעותם.

* מוכנות להתחייב למהלך מתמשך של עבודה יסודית ומתמדת עם עצמי. עבודה זאת קשורה לכל ממדי העצמי שלי על המורכבות שלהם ודורשת טיפוח וליווי ערניים.

* יכולת להביט נכוחה על מי שאני כעת, מה שאני מגדיר כאני, מעגלי הזהות הבסיסיים שלי, מה שנולדתי עמו ומה שאני בוחר להיות עמו.

* יכולת להעז גם להטיל ספק בכל המורכבות הזאת של זהותי, לשאול למה אני כך ולא אחרת אבל גם לקבל את מי שאני ומה שאני.

* קבלה עצמית, כלומר היכולת לראות את עצמי על החלקים שאני אוהב ועל החלקים שפחות ועל החלקים

שאיני אוהב. היכולת לראות ולקבל ולא להיהרס מזה, לקבל ולא להסיר את המבט, לא להדחיק. ללא קבלה פשוטה ולא שיפוטית לא יתאפשר שינוי כלשהו.

* יכולת לבחור לאן אני רוצה להמשיך לנווט את עצמי ואת חיי. אני מבין שכך אני, אני מתחיל להבין למה כך אני ואני מבקש מעתה לכוון יותר את חיי כפי שאני רוצה, כפי שאני בוחר.

* יכולת לראות בצורה בהירה יותר את העבודה הפנימית, העבודה שכולה תלויה רק בי, שנגזרת מן הבחירות שלי, ממה שסימנתי שאליו אני רוצה להגיע, שאותו אני רוצה לחיות.

* הכלה של המצב כפי שהוא וסבלנות בדך אל מה שאני רוצה.

* הבנה שהדרך של חיי אינה לינארית, גם אם אני מכוון בהכרה את חיי ובוחר לעשות ולהיות מי שאני רוצה, הדרך לשם לא תסתיים בסוף שבוע, תודות לסדנה או לקורס כזה או אחר. נדרש זמן ומאמץ מתמשכים ובעיקר מוכנות לעבוד עם כל נסיבות חיי, כדי לעצב מה שאני רוצה לעצב.

* קבלה שבדרך הזאת יהיו רגעים טובים ומרגשים ויהיו רגעי שפל לא פשוטים. אהבה, גם אהבת עצמי לא יכולה לכלול רק עונג.

* הבחנה שאיני לבד בדרך שאני צועד בה, מסביבי אנשים נוספים שליבם מבקש להתגלות, שרוצים לחיות יותר מאשר חיו ושנמצאים במסע של גילוי של עצמם ושל העולם כמוני. אני לא לבד ואני יכול להעז לעשות שימוש בהבחנה חשובה זאת. ועוד...

האהבה מבקשת מאמץ, עבודה, לעתים הקרבה, יכולת לקיחת סיכון, יציאה מן הגבולות הברורים שלנו, התרחשבות, נדיבות, חוסר שיפוטיות. אהבה היא הרפתקה.

למעשה אפשר לומר שהדרך לאהבה עצמית כוללת כל מה שאנו מכירים שקשור בדרך לאהבה כלשהי, אהבה בין אבות ואימהות לילדים, בין בני זוג, בין חברים ועוד.

האהבה היא הרבה יותר מן ההשפעה של משיכה פיזיולוגית כזאת או אחרת, היא יותר מן ההעדפה שיש לנו בשל אינסטינקטים מובנים כאלה או אחרים, היא יותר מאשר ההזדהות עם מי שמאוד דומה לנו, היא לא כוללת בתוכה רק טיולים לאור ירח בגנים קסומים, היא מבקשת מאמץ, עבודה, לעתים הקרבה, יכולת לקיחת סיכון, יציאה מן הגבולות הברורים שלנו, התרחבות, נדיבות, חוסר שיפוטיות. אהבה היא הרפתקה.

ובתוך כל זאת, האם אפשר בלי אהבה? האם משהו מוכן ליותר על אהבה? האם יתכנו חיים נטולי אהבה?

נדמה לי שיכול לדעוק כל אדם: לא!

אז מה הקשר בין יכולת האהבה העצמית ליכולת האהבה של האחר?

אדם יכול לאהוב וכבר אוהב בפועל את האחר כפי שהוא אוהב את עצמו.

זה שאוהב את עצמו אהבה בוסרית וראשונית המבוססת על מנגנוני האגו האוטומטי שלו, שהתעצבו בשילוב בין טבעו הגנטי לחינוך הספציפי שקיבל, יוכל לאהוב את רעיו בדיוק באותו האופן, לא פחות ולא יותר.

זה שהחל להרחיב את אהבתו לעצמו, זה שזיהה את מסע האהבה לעצמו והחל צועד בו, יאהב את האחר שעמו באותו האופן, וזה ילך ויתפתח ככל

שיגלה ויהיה מה שהוא יכול להיות.

והחכמים, אומרים שיש כאלה לאנושות, שכבר גילו את עצמם האותנטי ואוהבים את עצמם אהבה שלמה, אהבתם לאחרים באשר הם תהיה כזאת, שלמה. הם לא יראו כל הבדל בין עצמם לאחרים, הם פענחו את המסתורין של האחדות בתוך הריבוי.

אבל אנו כאן, האנשים, אנו לא החכמים, אנו יכולים כעת רק לקבל מהם השראה כדי להמשיך את מסע האהבה שלנו.

אז מסתבר שהכלל היפה שאנו מוכנים לקבלו כהכוונת חיים: ואהבת לרעך כמוך, שולח אותנו למסע שלם של זיהוי וגילוי וקבלה ושאיפה והתעלות אל ממדים של אהבה שהם בהחלט קשורים לטבע שלנו, אבל שיש בהם בבחינת סולם לעלות ולטפס בו מעלה.

ואהבת לרעך כמוך... אנו כבר עושים זאת, אוהבים אותו כפי שאנו אוהבים עצמנו. אבל האם אנו מסתפקים במצב הקיים? אם נשפוט על פי ההתרחשויות בעולם, אפשר לומר בהחלט שיש צורך באהבה בשלה יותר, עמוקה וגבוהה יותר.

הנרצה לעלות בסולם האהבה, לעצמנו ולרעינו?

התשובה שלי לעצמי ברורה - כן!

שלכם,

רונן חלבי,

מנהל אקרופוליס החדשה בישראל

אקרופוליס החדשה

אקרופוליס החדשה היא תנועה של אנשים החולמים על עולם טוב יותר, המתחיל קודם כל ולפני הכול באדם טוב יותר. אדם זה נמצא בתוך כל אחת ואחד מאיתנו - זה המבקש לגעת בחיים, לראות את האחר ולחזור לידיעה הפנימית שאנחנו חלק ממשהו רחב יותר.

המילה "אקרופוליס" משמעה "העיר העליונה" - אותו חלק גבוה בערי יוון העתיקה, המסמל את החלק הגבוה באדם (בדומה לקונספט של "ירושלים של מעלה"). בכולנו יש ערים "נמוכות" - מקומות של אגו ונפרדות, אבל בכולנו יש גם מן הערכים האוניברסליים - הטוב, הצדק, היופי, האומץ והאמונה.

אנו מאמינים שהעולם היום זקוק למידה רבה יותר של "ערים עליונות" כאלו - אשר אינן בניויות מאבן, אלא מבני אדם המחפשים להכיר את עצמם ולגלות מחדש את הקשר הנסתר שמחבר אותנו זה לזה, לטבע ולמורשת האנושית.

אקרופוליס החדשה היא ארגון בין-לאומי ללא מטרות רווח, מאז 1957, הקיים ביותר מ-60 מדינות, הפועל בשלושה היבטים:

פילוסופיה

הפילוסופיה, כאשר היא מיושמת באופן מעשי, היא מלמדת אותנו ומסייעת לנו להכיר ולשפר את עצמנו. להיות פילוסוף/ית זו דרך חיים המוקדשת לשאיפות הטובות ביותר של האנושות.

התנדבות

התנדבות היא ביטוי טבעי של רוח האחדות עם החיים ועם האנושות, המתבטאת בתרגול ערכים כגון אלטרואיזם, מחויבות וחתיירה לטובת הכלל.

תרבות

תרגול הערכים האנושיים הוא הבסיס למודל של תרבות שיתופית ופעילה, אשר מביאה לידי ביטוי את איכויותיהם של כל איש ואישה, מרחיבה את האופקים של המחשבה וחושפת את האדם לביטויים של הרוח.

סניפים בישראל

סניף חיפה
מחניים 14
04-8381610

סניף ירושלים
הנשיא 4, קומה 1
02-6221399

סניף כרמיאל
ערבה 9
054-6661828

סניף פרדס חנה כרכור
רבי עקיבא 15
058-5842862

סניף קרית
דפנה 3א, קרית ביאליק
04-8402660

סניף ראשון לציון
ז'בוטינסקי 16, קומה 3
03-9561002

סניף תל אביב
סלומון 7
03-5104426

www.newacropolis.org.il
info@newacropolis.org.il

אלמוג מודעי

עיצוב: ענבל בורד

קול הדממה

איך הפך טקסט מסתורי ועתיק ששיננה אישה מערבית באחד ממסעותיה לטיבט, למגדלור עבור מחפשי דרך?

הלנה פטרובנה בלבצקי הותירה אחריה מורשת אנושית אדירה. בלבצקי, אישה רוסיה יוצאת-דופן שחיה במאה ה-19, הספיקה בחייה לנדוד בין ארבע יבשות, לעבור תלאות ולהגיע למישורים הגבוהים של טיבט, שם הייתה חניכה במנזרים שהיוו בתי ספר מתקדמים לחוכמת המזרח. לאחר שהכניסו אותה בסוד הלימודים הגבוהים של הרוח, הטילו עליה מוריה את המשימה הקשה להביא את החוכמה שלמדה והייתה אצורה במשך שנים רבות בטיבט, אל תרבות המערב המטריאליסטית ולהפיצה. הם סברו כי למרות המעטה המטריאליסטי העוטף את המערב, הוא בשל סוף סוף לקלוט את יסודות הרוח.

לשם כך נסעה בלבצקי בשנת 1875 לניו-יורק וייסדה שם, ביחד עם הגנרל האמריקאי ה.ס. אולקוט את האגודה התאוסופית, שמטרתה הייתה לחקור ולהפיץ את החוכמה האוניברסלית הקיימת בתוך כל הדתות ומעבר להן. היא עמדה על כך שהתאוסופיה איננה מתיימרת להיות דת חדשה ואיננה מאיימת על אף דת קיימת, אלא מלמדת את החוכמה המשותפת לכל הדתות, ושואפת ליצור אחווה אוניברסלית ללא הבחנה בין דת, גזע, צבע עור, מגדר או מעמד חברתי. הלימודים שלה במזרח לימדו אותה שעל אף ההבדלים הרבים הקיימים בין בני האדם במישור הנראה לעין, לנשמה של האדם, שהיא שורש הקיום והזהות הפנימית של כל אדם, אין גיל, מגדר, גזע, או צבע עור. את הידע שניתן לה לגבי מהות

הקיום, חוקי הטבע והכוחות הרדומים הקיימים באדם היא שאפה להעניק לכל מי שהתעניין בכנות ושאל שאלות מהותיות על הקיום שלנו, על העולם, ועל התפקיד שלנו בעולם.

חילוקי דעות על מקור הטקסט

מטיבט הביאה איתה בלבצקי אל המערב טקסט הקרוי "קול הדממה", שמקורו הוא ב"ספר צווי הזהב", אשר יש אומרים שהוא הטקסט העתיק ביותר שקיים. עצם קיומו של הספר הוכחש על ידי מלומדים וחוקרים בני זמנה של בלבצקי, והיא הואשמה בכך שרימתה והונתה את הציבור. רק לקראת סוף המאה ה-20 החלו להופיע עדויות לפיהן הספר הוא חלק מכתבי הטנטרה הבודהיסטים, השמורים היטב במנזרים של טיבט. הטקסט זכה גם להתייחסות והכרה על ידי הדלאי למה ה-14. בלבצקי עצמה, לעומת זאת, נהגה לומר שהתלמיד האמיתי של החוכמה מתעניין פחות בשיטות ההוכחה הפוזיטיביסטיות (המבוססות על מה שנראה בעין, ועל מה שניתן להוכיח באופן ברור וודאי), ויותר במהות הדברים, שאותם ניתן לבדוק, ליישם ולחוות בחיי היום-יום. הדבר דומה לסועד במסעדה שדורש לקבל מהשף הוכחה מוצקה לקיומו של המתכון, במקום לטעום את המנה שמונחת לפניו ולבדוק האם היא ערבה לחכו ולבטנו.

את הטקסט עצמו זכרה בלבצקי בעל פה, מכיוון שלא הורשתה על ידי מוריה להעביר אותו בשום דרך אחרת, ולכן היא מתארת את מלאכת התרגום

כמלאכה קלה יחסית שהושלמה תוך זמן קצר. הוא תורגם ישירות לאנגלית פואטית ויפהפיה (על אף שאנגלית לא הייתה שפת האם של בלבצקי), וחלק גדול מהקסם שלו נעוץ ב"מוסיקליות" של המשפטים, ובדימויים העשירים, מלאי החיים והעוצמה המלווים אותו.

ללמוד לנהל את הקולות הפנימיים שלנו

הטקסט נקרא "קול הדממה", מכיוון שהוא פורש בפני מחפש החוכמה את הנתיב שבו עליו לצעוד בחפשו אחר ה"עצמי" האוטנטי ביותר שלו, הקול של המורה הפנימי, הזהות שאיננה משתנה אל מול הגוף המדקן, הרגשות החולפים או תפיסות העולם המתעצבות ומתגבשות. זהו קול של אמת, של ידיעה עמוקה ומצפן מוסרי שרבים מאתנו מחפשים אחריו כשאנו פוגשים בדילמות ובאתגרים הרבים של החיים.

אנו חיים בחברה שאפתנית והישגית ביותר, אך מוזר בכל שיישמע – לא תמיד אנחנו יודעים מה אנחנו רוצים (כלומר, מה אנחנו באמת רוצים). איך אפשר לשאוף למעלה ולכוון את חיינו למטרה מסוימת, כשאנחנו לא מצליחים לשמוע את עצמנו מבעד לקולות הרבים של ציפיות החברה והמשפחה, או מבעד לפחד שלא נהיה כמו כולם? רבים מאיתנו הורגלו לשחות בזרם החיים המוכתב מראש (טיול גדול, פסיכומטרי, תואר ראשון ושני, חתונה + 3 ילדים, משכנתא, וכו'...) ומשקיעים מאמצים רבים כדי לא לסטות מהמסלול הזה, אך מדי

רבים מאיתנו הורגלו לשחות בזרם החיים המוכתב מראש ומשקיעים מאמצים רבים כדי לא לסטות מהמסלול הזה, אך מדי פעם אנו עוצרים לשאול: רגע, מה אני עושה כאן בעצם?

פעם אנו עוצרים לשאול: רגע, מה אני עושה כאן בעצם? את מי משרתים כל המאמצים הללו? האם כך אני רוצה להמשיך ולחיות את חיי?

הטקסט מלמד אותנו שהפתרון אינו נעוץ בחינוך מחדש של האחרים, בשינוי של הסובבים אותנו, או בכך שנהפוך אטומים לחברה שבה אנו חיים, אלא ביכולת שלנו ללמוד לנהל את הקולות השונים הקיימים בתוכנו: **"לפני שהנשמה יכולה לשמוע, על האדם להפוך חרש לשאגות כמו ללחישות, ולזעקות הפילים הזועמים, כמו לזמזומה הכסוף של הגחלילית הזהובה."**

"קול הדממה" הוא קול עדין ושקט שבקלות יכול להיבלע בתוך המולת החיים, בין הפחדים והחששות – "זעקות הפילים הזועמים", לבין התאוות והתשוקות – "זמזומה הכסוף של הגחלילית הזהובה". אלו הם מאפייניו של הקול האמיתי, הקול הפנימי הנכסף. על מנת להצליח לשמוע אותו, יש ללמוד להשתיק, או לפחות להחליש, את הקולות הפנימיים המאפילים עליו. התמסרות לגישה זו, הגורסת כי זירת ההתמודדות האמיתית היא למעשה בתוכנו, אל מול הקולות הפנימיים שמושכים אותנו למטה, נותנת פרספקטיבה ופותחת אופק חדש להתפתחות שמעבירה את האחריות, ואת החופש לקביעת גורלנו – לידינו.

"אומר החוק הגדול: על מנת להפוך להיות היודע של העצמי השלם¹, עליך להיות היודע של עצמך."

1 תרגום לעברית: גילת בן-נתן

2 "העצמי השלם" – הכוונה היא לעצמי האוניברסלי

אינטואיציה של הלב

בהמשך מדבר הטקסט בדימוי עז על הצורך בפיתוח שליטה על המנטל על מנת לשמוע את אותו קול דומם: "המנטל הוא הקוטל הגדול של האמיתי, על התלמיד לקטול את הקוטל." על אף שאנו רגילים לראות במנטל כלי מתקדם בעל יכולות נעלות, ועל אף שפעמים רבות הוא אכן משרת אותנו, יש פעמים בהן הוא מכביד עלינו, מבלבל אותנו, ואף עוצר את ההתקדמות שלנו.

מי מאיתנו לא נתקף מדי פעם ספקות משתקים לפני צעד חיוני אך מפחיד שדורש אומץ ותעוזה רבה? מי מאיתנו לא עומד חסר אונים, שרוי בבלבול נוכח דילמה קשה שיש בה אין סוף שיקולים? למנטל עוצמה רבה – אך עוצמה זו יכולה באותה נשימה להפוך לאויב מר. יתרונותיו של המנטל נעוצים ביכולת שלו להפריד ולסווג רעיונות על מנת לעזור לנו לפתור בעיות, ולפענח מצבים מורכבים. אך מאפיין זה מפריע לנו פעמים רבות לראות את הקשר בין אלמנטים שנראים לכאורה מנוגדים – בתוכנו או מחוצה לנו – יכולת חשובה ביותר כדי לתפוס את המציאות השלמה. המנטל אינו אוהב פרדוקסים, למשל, אך החיים מבקשים מאיתנו פעמים רבות להיות מסוגלים לשאת פרדוקסים: ללמוד להכיל את הטעויות שלנו ולא להלקות את עצמנו באשמה, ובמקביל לדרוש מעצמנו להשתפר ולהתעלות;

לקחת אחריות על הטעויות שלנו בקונפליקט מול האחר, ובמקביל לבקש מהאחר גם לקחת אחריות על טעויותיו, וכדומה. אלו פרדוקסים מהחיים של כולנו שהמנטל מתקשה לעבוד איתם.

הטקסט מכון אותנו ללמוד להרפות מהמחשבות, בעיקר הלא מועילות, ובאופן כללי לא להזדהות תמיד עם המחשבות שלנו. במזרח למשל, האינטואיציה נחשבת ליכולת מתקדמת ונעלה יותר מהמנטל, אף שאצל רובנו היא איננה מפותחת. אינטואיציה אמיתית איננה רק תחושת בטן או ניחוש, אלא ידיעה ברורה הנובעת מבפנים. כדי להתחיל לפתח אותה עלינו ללמוד לחבר בין המנטל לבין הלב. לא להסתפק, למשל, במחשבות קרות ומנותקות מחום של אמפתיה וחמלה. לא לחשוב במכניות, מבלי לנסות לגעת במרכז הווייטנו, מבלי להושיט יד של עזרה והבנה אל האחר, והשונה מאתנו.

"אז מהלב הכוח הזה עולה לתוך השישי, האיזור האמצעי, המקום שבין עיניך, שם הוא הופך לנשימה של הנשמה האחת, הקול שממלא הכל – קולו של המורה."

צוואה של חיים

בלבצקי עצמה נפטרה בשנת 1891 לצד שולחן הכתיבה שלה כשהיא עסוקה עד רגעיה אחרונים בהשלמת המשימה האדירה שלקחה על עצמה.

היא הותירה אחריה אסופה רחבה של כתבים שפתחו עבור המערב צוהר אל חכמת המזרח, ביניהם "קול הדממה", ואנו חבים הרבה מהפתיחות הקיימת היום במערב לבודהיזם, יוגה ושאר גישות מן המזרח לעבודתה המאומצת. היא עצמה אמרה: "לא עשיתי דבר חדש. כל הפרחים אותם שזרתי יחד, אף לא אחד מהם שייך לי, רק החוט המאגד אותם לבדו הוא שלי."

מעל לכל הותירה בלבצקי אחריה מורשת של חוכמה הניתנת ליישום על ידי כל אחד ואחת החפצים בכך. ללא ספק היא הייתה שמחה לשמוע שיש מי שנעזרים בכתבים שהיא השאירה, כמו גם בדוגמה האישית שלה, כדי להתקרב למי שהם באמת, לקול

האמיתי שלהם, מעבר לכל הקולות האשלייתיים והמבלבלים הקיימים בתוכם, ועל ידי כך אף עוזרים במעט לעולם פצוע ומלא בכאב ושנאה. העצות שהיא מביאה לנו דרך הטקסט אינן קלות ליישום, וגם לא מכוונות אותנו אל הדרך הקלה, אך הן מציעות לנו מסע מופלא בנתיב של אמת, אשר מאפשר לנו להשיל לאט לאט את משקלם של השקר והאשליה, ולהתקרב אל גרעין עצמיותנו ולמציאות כפי שהיא.

"חפש את זה, אשר יגרום לך להיוולד מחדש במישור החוכמה – הפרודור השוכן מעבר, אשר אינו יודע צללים ובו אור האמת זורח בתהילה נצחית."

מי מאיתנו לא
עומד חסר אונים,
שרוי בבלבול
נוכח דילמה קשה
שיש בה אין סוף
שיקולים? למנטל
עוצמה רבה – אך
עוצמה זו יכולה
באותה נשימה
להפוך לאויב מר

רינה בן-עמי*

עיצוב: עפרה
בהרב, שירה
משולם חזקיה

* מכון הרמס הוא מכון
אנתרופולוגי בינלאומי
החוקר את המורשת
הלא חומרית של
תרבויות בעבר ובהווה.

הקיר הנשי

מחשבות ותובנות בעקבות שיח עם ד"ר צילה זן-בר צור
אודות אחווה, עזרה הדדית וכוחה של קהילה לרפא, לאהוב
ולהיות שם עבורנו ברגעים המכוננים של החיים.

עבור נשים אלה המטבח לא נועד רק כדי לבשל אוכל, אלא גם רעיונות והוא שימש כמרחב להזנה רוחנית ולריפוי המקומות הפצועים

כשהייתי בהיריון הראשון הרגשתי שאני על גג העולם. חיים חדשים החלו לנבוט בתוכי ואני למדתי על כל אחד משלבי ההתפתחות של העוברית, ואפילו כתבתי לה יומן שתקרא כשהיא תהיה בהריון עם הילד הראשון שלה, כמו התחלה של מסורת העוברת מאם לבתה. הרגשתי שאני עוברת תהליך משמעותי, אך לא ממש היה לי עם מי לחלוק אותו. שתי הסבתות שלי כבר לא היו בחיים, אחותי היתה עסוקה עד מעל הראש בטיפול בילדים קטנים ואמי לא ממש שיתפה בתהליכים שעברו עליה. אז כתבתי, ושיתפתי את הבת שתהיה לי...

לאחר הלידה חזרתי הביתה עם בעלי והתינוקת החדשה שלנו. הייתי אישה עצמאית, סמכתי על עצמי שאסגור, וגם רציתי לחוות את חלום חיי המשפחה הצעירה. מהר מאד הבנתי שאפשר לקרוא, ללמוד ולתכנן דברים משמעותיים, אבל ברגע האמת הם מתבררים כאחרים. את הדברים המשמעותיים אנחנו חווים ולומדים מהחיים.

לא ממש עיכלתי את הרעיון שאני אימא, שיש לי ילדה ושזה לכל החיים. לא ממש הבנתי מה זה אומר, או למה אני בוכה? ולמה היא בוכה? ואיך זה שאני לא יודעת מה לעשות כדי שהיא תפסיק, ואני כל הזמן עייפה... מהר מאד את תחושת הביטחון והוודאות שהיתה לי עד אז בחיים, החליפה תחושת חוסר אונים; את תחושת הבטן המלאה, החליפה תחושה של ריקות וערגה לחיים שהיו בתוכה...

לא הספקתי לעשות שום דבר ובכל פעם שהתיישבתי לאכול, היא היתה בוכה. כבר לא רציתי לאכול. הקילוגרמים נשרו מגופי ומהר מאד משקלי ירד מתחת למשקל שהיה לפני ההיריון. אלו לא היו החיים שתכננתי או דמיינתי לעצמי, ובטח לא אלה שהכרתי לפני כן. כלפי חוץ, הכל היה בסדר. בפנים היה לי קשה, אבל לא יכולתי להתלונן, כי מה זה בעצם היה אומר עלי כאישה? כאימא?

הזיכרון הזה עלה בתוכי כששוחחתי עם ד"ר צילה זן-בר צור, חוקרת ומלמדת פולקלור ומגדר באקדמיה, מרצה על תרבויות שבטיות על דרך המשי ומנחה טקסים במעברי החיים. פגשנו אותה כדי לשוחח על תפיסת הנשיות והביטויים הפולקלוריים שלה אצל נשים יהודיות יוצאות אפגניסטן בישראל, נושא הדוקטורט שלה.

ד"ר זן-בר צור שיתפה בחוויות החזרה שלה הביתה לאחר הלידה הראשונה: "נשמעה דפיקה בדלת והנה זו סבתא שלי שבאה אלי הביתה עם שני סלים גדולים ואמרה שהיא באה להיות איתי במשך ארבעים יום. אמרתי לה לא, לא, סבתא, יום אחד מספיק, והיא הסתכלה עלי במין חמלה כזאת ואמרה שהיא לא צריכה שאני אארח אותה ואטפל בה, אלא שהיא באה לטפל בי. מאוחר יותר הבנתי שבעולם שממנו היא באה ארבעים יום לאחר הלידה האישה לא היתה לבד. אחת היתה שומרת עליה, אחרת מטפלת בתינוק ומביאה לה אותו להנקה. היתה מי שמבשלת לה אוכל מזין, זו שעושה לה עיסויים בשמנים,

וגם מי שמעודדת את רוחה..." היום אני חושבת לעצמי שזה בדיוק מה שהייתי צריכה אז. הנשים הללו אולי לא למדו או קראו בספרים, אבל נדמה שהן ידעו בדיוק מה יולדת צריכה.

ד"ר זן-בר צור, ילידת ישראל, גדלה אמנם בבית סבתה, שם חוותה את הפולקלור הנשי של יהודיות יוצאות אפגניסטן, אך דווקא חוויות ההורות הראשוניות שלה הולידו בתוכה את הרצון לחקור את אותם מקורות נשיים. היא מתארת את החיים הקשים של הנשים אותן ראייתה: "הן חיו בחברה פטריארכלית שמרנית בה האישה לא התחתנה מתוך בחירה, אלא מתוך שידוך שהיה מעין עסקה, והיא היתה צריכה לשרת את חמותה, את בעלה, את חמה וילדיה... מעמדן השתנה רק אחרי גיל המעבר, שאז הן יכלו לכהן במלאכות הנפש והרוח, בתפקידים כמו: יועצת, פותרת חלומות, מרפאה, רוקחת, מיילדת, מקוננת ומיילדת את הנשמה. בשלב הזה הן יצרו קואליציות נשיות, ובין היתר גם ניהלו את הטקסים הנשיים, כמו "טקס הנזיד הלבן" לאישה בגיל המעבר, ה"טוצ'יאק" שהיה מעגל נשים שבטי שאיפשר לנשים לדבר בצורה פתוחה וכנה... עבור נשים אלה המטבח לא נועד רק כדי לבשל אוכל, אלא גם רעיונות, והוא שימש כמרחב להזנה רוחנית ולריפוי מקומות פצועים. המטבח, החמאם והמקווה היו המרחבים הטרנספורמטיביים."

כדי להמחיש זאת, משתפת זן-בר צור בסיפור מכונן מחיי סבתה. "בעבר משפחות חיו בחצר המשותפת, וקיר

המטבח בחצר נקרא 'הקיר הנשי', עליו יכלה האישה להביע את עצמה באמצעות סמלים. לאחר 16 שנות נישואין במהלכם לא הצליחה סבתי להתעבר, היא תלתה את נפת הקמח שלה על הקיר כדי לומר שהיא סיימה את תפקידה ושסבא יכול לקחת לו אישה אחרת. אם גבר היה מוריד את הנפה וקונה חדשה, זה היה אומר שהוא הולך להביא אישה חדשה. אם הוא הוריד אותה אך לא קנה חדשה, הוא ביקש גישור, יש על מה לדבר...

סבא שלי הוריד את הנפה ואת שק הקמח של סבתא, ניפה קמח, לש בצק ואפה ממנו לחם, מעשה מאד לא שגרתי לגבר בחצר. בכך הוא אמר: 'אני מאמין שהרחם שלך יתמלא ויצור חי ייאפה שם'. אמא שלו תלתה על הקיר ערסל בו פירות מיובשים, ובכך אמרה לכולם שהיא מאמינה שכלתה שתביא פירות מתוקים. סבתא בכתה מאד, בכי שאגרה בתוכה שנים ארוכות. לאחר זמן מה היא ילדה את ילדתה הבכורה, ואחר כך את אבי. לאורך שנים, בט"ז בשבט היא היתה מכינה ערסל ובו פירות מיובשים, לזכר אותה מחווה שעשתה עבורה חמותה."

לכאורה, החיים שלנו במאה ה-21 רחוקים מאוד מחייהן של אותן יהודיות יוצאות אפגניסטן. אנחנו חופשיות לבחור את חיינו - לרכוש השכלה, להרוויח כסף ולהיות עצמאיות מבחינה כלכלית, לבחור האם להתחתן ועם מי, האם להביא ילד לעולם, עם מי ומתי, לממש את עצמנו בקריירה ועוד. למרות זאת, אם נודה

החיים שלנו הם פער מתמיד בין הצרכים הרגשיים שלנו למציאות אינדיבידואלית אינטנסיבית בודדה

על האמת, בצמתי חיים משמעותיות
וברגעים של משבר וקושי, מרביתנו
לבד. לעתים אנו מאמינות שהקושי
הוא רק אצלנו ושומרות אותו בין
ארבעת קירות ביתנו.

התרחקנו מהאימהות ומהסבתות שלנו,
כי נדמה לנו שאין הן יכולות להבין את
עולמנו ולכן גם לא להיות שם עבורנו.
היום, לא רק שאין לנו מטבח משותף
או טקסים, כל אישה חיה את חייה
לבדה. החיים שלנו הם פער מתמיד
בין הצרכים הרגשיים שלנו למציאות
אינדיבידואלית אינטנסיבית בודדה.

מחקרה של ד"ר זן-בר צור שופך אור
על החשיבות בשיתוף הנשי, המפגיש
כל אחת מאתנו עם סיפור שהיא יכולה
למצוא בתוכה, עם געגוע לשבטיות
נשית עתיקה, לחיבור הבין-דורי...
כל אלה מאפשרים לנו להעיר בתוכנו
את הדברים שלא תמיד יש להם
מילים, לרכך בתוכנו את המעברים
והמשברים, לאפשר ריפוי.

חווית הקושי שלי לאחר הלידה
הראשונה נחקקה בתוכי וליוותה
אותי במשך שנים. הבנתי שהזמן
שבו ערסלתי את בתי היה הזמן שבו
הייתי הכי זקוקה לערסול בעצמי,
לעטיפה אוהבת ודואגת שתאפשר לי
לרגע להיות מונחת ולנשום בתקופת
המעבר הזאת. לאחר מספר שנים
בחרתי להתנדב בארגון "אם לאם",

במסגרתו אימהות ותיקות מלוות
נשים אחרי לידה. רציתי להיות עבור
אישה אחרת מה שהיה כה חסר עבורי
באותם ימים.

כולנו עוברות חוויות די דומות במסע
החיים, ורב המשותף בינינו מאשר
המבחין ומבדיל.

לכן, חשוב שנזכור שכל אחת יכולה
להיות כתף בעבור מישהי, ובאותו
הזמן גם לקבל כתף ממישהי אחרת.
היא לא חייבת להיות מהמשפחה
הביולוגית שלנו, זו יכולה להיות כל
אישה שאנו פוגשות בדרך: השכנה,
החברה, או אפילו זו שהכרנו באופן
אקראי בתור בסופרמרקט.

אנחנו יכולות גם ליצור בעצמנו את
המעגלים הנשיים התומכים שלנו,
את המקומות המיוחדים שמאפשרים
לנו ביטוי, בהם אנו יכולות להיות
עטופות ולקבל עזרה, וגם להיות שם
בעבור אחרות. זה חשוב ומשמעותי
לנו כנשים אינדיבידואליות, אך
חשוב עוד יותר בעצם היותנו שייכות
למשפחה גדולה יותר, משפחת בני
האדם, בה לנו כנשים ישנה אחריות
גדולה יותר - כשאנחנו מרפאות את
עצמנו, לא רק שאנחנו מאפשרות
לעצמנו להיות מי שאנחנו, אלא אנו
גם מעבירות את הריפוי הזה לילדינו,
לבני משפחותינו, לקהילות ולחברות
בהן אנו חיים... לאנושות כולה!

באשר תלכי תמצאי דרך באשר תחפרי תמצאי באר עם מים חיים (צילה זן-בר צור)

הוצאות נחירות בסניפים פלונים

5.9
יום א'
20:00
תל אביב

חיפוש אחר משמעות
כיצד פענוח משמעות הדברים עוזר לנו לצלוח את המסע המאתגר של החיים?

25.9
שבת
20:00
חיפה

לאונרדו דה וינצ'י
מה סוד הקסם של לאונרדו דה וינצ'י? כיצד המסרים החבויים ביצירותיו נוגעים לחיינו גם היום?
*הרצאה ומיני תערוכה של יצירות המופת של דה וינצ'י

4.10
יום ב'
20:00
קריית

מהטמה גנדי
הרצאה בהשראת האדם שהוביל עם שלם לעצמאות מבלי להשתמש באלימות.
כיצד נוכל למצוא את העצמאות שלנו?

4.10
יום ב'
20:00
כרמיאל

לבחור נכון
מאיזה מקום בתוכנו אנו בוחרים? מה משפיע עלינו? האם ניתן לדייק את הבחירות שאנו עושים? על ההצעה הפילוסופית לבחור נכון (יותר).

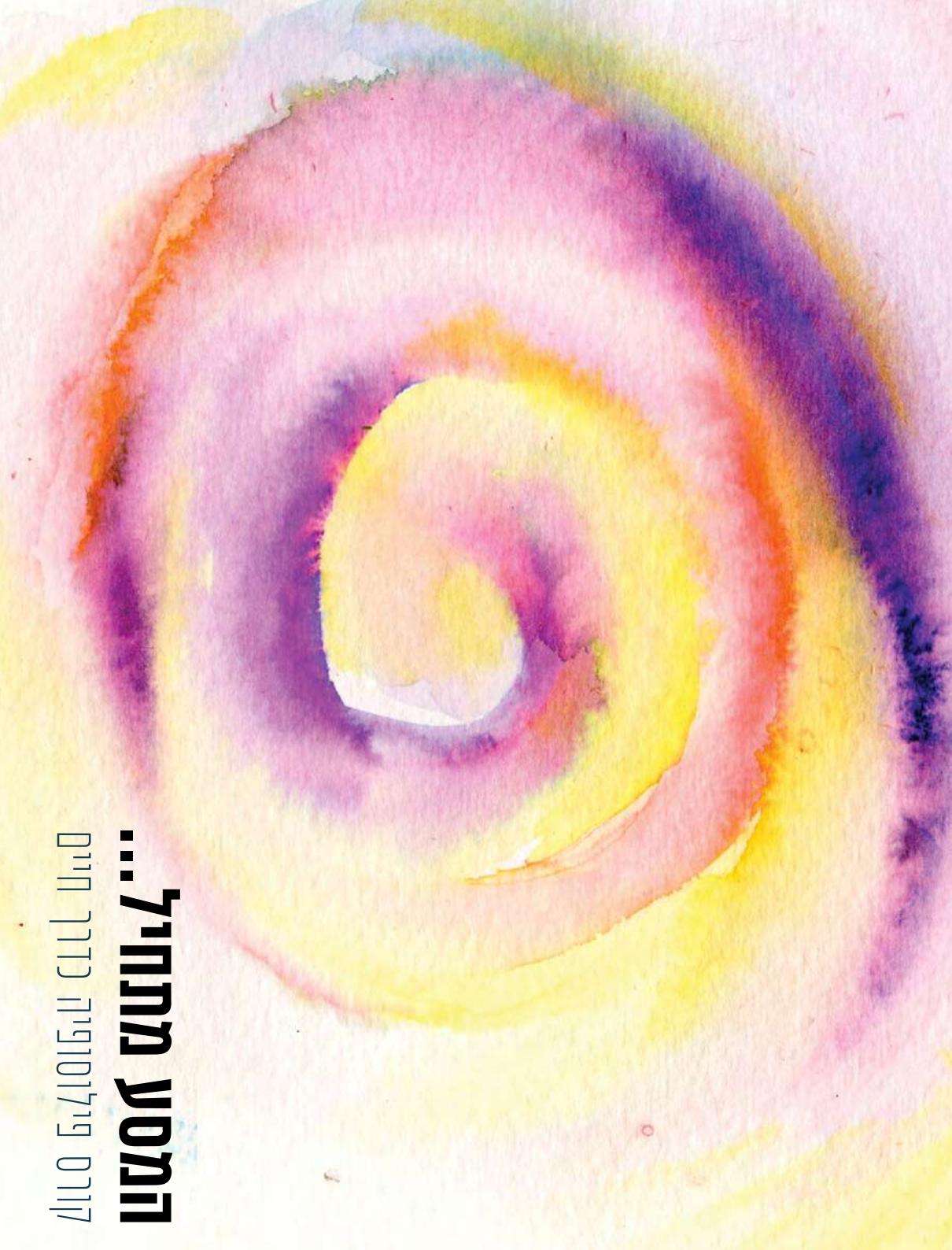
10.10
יום א'
20:00
ירושלים

מפחד לצמיחה
מה מסתתר מתחת לפחדים שלנו? על האפשרויות הטמונות דווקא במקומות המפחידים ביותר, בדרך לצמיחה.

1.11
יום ב'
20:00
פרדס חנה
כרכור

ריכוז והתעוררות פנימית - מפגש טעימה מקורס פילוסופיה כדרך חיים
על ריכוז ככלי להתעוררות פנימית ואיך נוכל לפתח אותו. בהשראת הבודיזם הטיבטי.

28.9 יום ג' 21:00 ראשל"צ
מספרי הסיפורים - הצגה על הגג!!
במקום בו העצב פוגש בשמחה,
האושר בסבל והאור בצל -
הסיפור שנגמר מתחיל מההתחלה.

המסע מתחיל... קורס פילוסופיה כדרך חיים

אתחל? דוגמאות מהטקסואיקונים ומרומא במקופות שונות בהיסטוריה.	
16. מפגש של שיח פתוח ושיחיתוף עיבוד הרעיונות של החלק השני של הקורס.	9. החיים המשותפים ככלי של התפתחות מדוע קשה לנו לחיות יחד? כלים מעשיים לעורר שינוי.
חלק שלישי: בשביל לבנות את העתיד	10. תהליך ההתעוררות של האדם - אפלטון מיימנס המעודה על האפשרות של האדם לשחרר את עצמו ולעזור לאחרים.
17. פילוסופיה של ההיסטוריה הריסיון כמנוע של העתיד; כיצד נוכל להשפיע על העתיד שלנו?	11. אושר שאינו תלוי בדבר - אריסטו השפעת העבודה האישית על הקשרים בין בני האדם
18. חשיבות ההעברה המתבוננות על ההיסטוריה דרך מקורות שונים; כיצד נוכל להבין את העבר באופן אוניקוטי? כדי להעביר אל העתיד בצורה נכונה?	12. המבדלים בינינו כבסיס לחיים יחד - פלטוניס
19. מיתוס והיסטוריה חכמה נצחית מעבר להיסטוריה המשתנה; כיצד המיתוס מניע את ההיסטוריה?	13. המשמעות העמוקה של החינוך החינוך כתהליך אקטיבי, המחבר אותנו לעצמנו ומעניק לנו כלים לדעת, לחשוב, לבחור ולפעול.
20. מחזורים בהיסטוריה המחזורים הטבעיים והתנועה של האנושות; גלגל ההיסטוריה והזמן הנצחי; על פי ההירודואיזם.	14. הצדק כצורך אישי וחברתי - מצריס העתיקה
21. חופש וגורל מהו החופש האמיתי והאם הוא קשור לגורל? מה מקומו של הציון בבריית העתיד? האם יש גורל אנושי משותף?	15. להיות אורח העולם - רומא והטקסואיקונים
22. מפגש של שיח פתוח ושיחיתוף, סיכום הקורס	האם נוכל להיות קהילה אנושית

חלק ראשון: אתיקה וערכים אנושיים	
1. פילוסופיה טבעית והמשמעות של החיים	2. המיסטוריון של האדם והקוסמוס
הכרת העצמי חיונית להתפתחות האדם; הפילוסופיה העתיקה כדרך להתקרב אל משמעות החיים.	3. המיסטוריון של האדם והקוסמוס
4. פיתוח ערכים על ידי הכרות עם שבעת העקרונות של הטבע; חוקי האדם והעולם שזורים זה בזה: קארמה ודהרמה.	5. פיתוח ערכים על ידי הכרות עם שבעת העקרונות של הטבע; חוקי האדם והעולם שזורים זה בזה: קארמה ודהרמה.
3+4. הגיבור הפנימי - מחוכמת הודו העתיקה	5. ריכוז והתעוררות פנימית - המיסטוריון של שיבט
על הצורך לפתח כח פנימי ולחיות לוחם של שלום, במשראת ה"בומגודו"ג'יטו" - ספר המכמה של הודו העתיקה.	6. השליטה במנטאל כמפתח מרכזי להתפתחות האדם ולעבודה הרוחנית.
5. ריכוז והתעוררות פנימית - המיסטוריון של שיבט	7. המשבר ככלי להתפתחות - בודהיזם
השליטה במנטאל כמפתח מרכזי להתפתחות האדם ולעבודה הרוחנית.	8. תפקידים של משברים בחיינו דרך חייו ומורשת של בודהא.
6. המשבר ככלי להתפתחות - בודהיזם	9. סדר אישי וחברתי - קונפוציוס וסין העתיקה
תפקידים של משברים בחיינו דרך חייו ומורשת של בודהא.	על הקשר בין האתיקה של הפרט והפוליטיקה בחברה
7. סדר אישי וחברתי - קונפוציוס וסין העתיקה	8. מפגש של שיח פתוח ושיחיתוף
על הקשר בין האתיקה של הפרט והפוליטיקה בחברה	עידוד הרעיונות של החלק הראשון של הקורס.

קורס זה מאגד בתוכו רעיונות שהוגו הפילוסופים החשובים ביותר, מהמזרח ומתמערב, במיוחד אלו שהותירו אחריהם עקבות עמוקים. רעיונותיהם אינם רכוש של הוגה או של דוס פילוסופי מסוים, אלא מורשת אנושית. באמצעות קורס זה אנו מבקשים להגמיש את הפילוסופיה העתיקה עבור האדם הבוהן את עצמו ואת עתידו ולטפח גישה פילוסופית לחיים. גישה שהופכת אותנו ליותר אתגניים, יותר בטוחים בעצמנו, יותר מאושרים. גלז את הפילוסוף שבמחנכם והצטרפו אלינו למסע של חיים!

מועד פתיחת הקורס בסניפים:

תל אביב	יום א'	19.9
כרמיאל	יום ב'	18.10
קריית ירושלים	יום ד'	27.10
ראשל"צ	יום ב'	31.10
פרדס חנה כרכור	יום ב'	3.11
חיפה	יום א'	15.11
	יום א'	16.1

* כל הזרצאות מתקיימות בשעה 20:00
* בשבועות שלפני פתיחת הקורס יתקיימו מפגשים פומחים בכניסה חופשית. לפריטים פנו לסניף הקרוב אליכם.

פריטים על הקורס באתר:
www.newacropolis.org.il

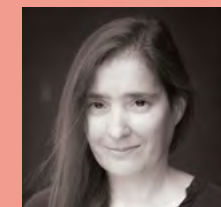

פילוסופיה

* מאמר זה פורסם
בגיליון סתיו 2019.
אנו שבים ומפרסמים
אותו, לזכרה של נופר
תבור - חברה אמיצה
וחזקה, מלאת אהבה
ורוח הרפתקנות.
שיהיו מילותיה
השראה עבורנו.

מעברים

האומץ לשאול, לבחון כל פעם מחדש, לשנות, לזוז, זוהי
ההרפתקה הגדולה, שהיא החיים עצמם.

נופר תבור*

עיצוב: ענבל
בורד, שי פארן

אנחנו כל כך עסוקים ומשקיעים בלבנות לנו סביבת חיים קבועה, יציבה, נוחה. העבודה הקבועה אליה אנו הולכים, האנשים אותם אנו פוגשים, הדברים אותם אנו עושים בשעות בהן איננו בעבודה.

יציבות היא מושג משמעותי מאוד עבורנו, אולי עבור כל יצור חי. אנו זקוקים לביטחון שגם המחר ייראה פחות או יותר כמו אתמול והיום. ובאופן מדהים, זה נכון במידה מסוימת גם אם אתמול והיום לא היו כאלה להיט.

אבל האם יש יציבות בחיים? קביעות? האם אין זו אשליה שאנו מנסים להחזיק בה? לתחזק אותה? לעיתים גם כשהמחיר כואב?

לפרקים נראה שהצלחנו. בנינו סביבת חיים של שגרה. בית, עבודה, משפחה, חברים. דווקא כשנראה שהגענו אל הנחלה, הדברים משתנים. משהו זז, משהו מבקש מאיתנו לזוז, משהו משתבש. נשבר. ואנו שואלים – למה דווקא עכשיו? ואולי זה קורה דווקא עכשיו כי התמקמנו. אולי אף קצת קפאנו על שמרינו, התנמנמנו, והחיים רומזים לנו שהגיע הזמן שוב לזוז, לצאת למסע. המסע הוא הדבר החשוב. החוויות שאנו צוברים, הכאבים שאנו כואבים, השיעורים שאנו לומדים – כל אלו נכללים בהרפתקה הגדולה שהיא החיים עצמם.

האם ניאות להקשיב? האם ננסה לדחוק את הקץ? להתעלם? נאטום את אוזנינו ונתעלם מהרמזים המגיעים אלינו מהחיים? או שמא נקשיב, נשים

את תשומת ליבנו ברמזים, בשיעורים שקוראים לנו, ברוח שרוצה לנשוב שוב על פנינו ולבדר את שערינו?

אני עובדת כמורה למתמטיקה בתיכון לנוער בסיכון. במשרד החינוך ובקרב עובדי המדינה בכלל קיים המושג קביעות. בדרך כלל אחרי שלוש שנות ותק בעבודה מקבלים קביעות, ואז לא יכולים (או לפחות קשה יותר) לפטר אותך או לפגוע בתנאיך.

תחושה של יציבות וביטחון מושכת את האישיות. אומנם אין מדובר בכסף רב, בכל זאת – מורה, אבל לעיתים אני רואה זאת ככלוב של נוחות. ואז כשמסתכלים ימינה ושמאלה ניתן להבחין במורים שעובדים עשרים ושלושים שנה באותו מקום, אם הם אוהבים אותו ואם לא. חלקם עובדים על אוטומט, מתוך כוחו של הרגל.

כשאני הגעתי לעבוד בבית הספר, הרגשתי שמצאתי את מקומי, שמצאתי בית. היו שם צוות מקסים ומורים שמשקיעים את הלב והנשמה. הרי חייבים להיות מורים כאלה כדי לעבוד בבית ספר כזה, עם אוכלוסייה כזו.

באחת ההשתלמויות שעברתי השנה למדנו על עולם התעסוקה המשתנה, על כך שבעתיד מקצועות רבים שקיימים היום ייעלמו לחלוטין ושתלמידנו וילדינו יעסקו במקצועות שאיננו יכולים אפילו לדמיין כעת. אבל גם בלי ללכת רחוק אל העתיד, כבר היום קיימת נטייה אצל צעירים, בעיקר בתחומי ההיי-טק אך לא רק, להחליף מקום עבודה בכל מספר

שנים (מספר שהולך ויורד), ולזגזג בין מקומות עבודה ואף בין מקצועות ותחומי עיסוק שונים בקלילות, כמי שמנסים ומתנסים. כל זאת באופן שונה מאוד מהדור של הוריהם.

אולי אפשר לקרוא לזה תזזיתיות, ואולי – חלקם לפחות – רודפים אחרי כסף ותנאים משופרים מבחינה חומרית. אבל הנטייה הזאת בהחלט מסמלת כיוון של תנועה, מוביליות, הרחבת אופקים, החופש לבחור, ושוב לבחור, ושוב לבחור, החופש למצוא, ואז לגלות כעבור שנה או כמה שנים שזה כבר לא רלוונטי ושהגיע הזמן להמשיך הלאה.

ולמרות זאת, כאשר לאחר זמן החלו לעלות בי השאלות, הספקות, הקולות שלא רציתי לשמוע – ניסיתי להתעלם מהם. עלו בי שאלות כגון, האם אני עושה את הדבר הנכון? האם אני במקום הנכון? האם אני במקום שאני יכולה לתרום בו במידה המרבית? והשאלה הגדולה מכולן עבורי, ואני משערת שעבור כולנו, האם יש משמעות למעשיי?

חשבתי שמצאתי בית, חשבתי שמצאתי את מקומי ואף הייתה לי תחושה שאני עושה את הדבר הנכון. אז למה זה שוב עולה? למה אי אפשר להתמקם וליהנות מקצת שקט?

הצלחתי להסיט את כל השאלות האלה לזמן מה. אך לא לאורך זמן. כדי שאוכל להתייחס אליהן נדרש ממני אומץ. אומץ לעזוב את המוכר – ואין זה משנה עד כמה הוא מוצלח; אומץ לאפשר לקרקע להישמש מתחת

לרגליי; אומץ לצאת אל הלא נודע; אומץ לשים את השיקולים האחרים בצד. וכאן החיים הגיעו לעזרי. כפי שהם תמיד מגיעים, אבל לא תמיד אנו תופסים זאת כך.

לקראת הסתיו הגיעה הצעה לפתחי – לעבור להתגורר בצפון, ליד הכינרת. נשמע מדהים. אבל זה גם אומר לעזוב את עבודתי, את מקום מגוריי, להתרחק מרוב חבריי, מכל סביבת החיים שבניתי לעצמי בשנים האחרונות ושהרגשתי בה סופסוף בבית.

במהלך התלבטותי עשיתי כעצת חברים והכנתי רשימה של בעד ונגד.

רשימת הנגד הייתה ארוכה מאוד, ולעומתה רשימת הבעד כללה טיעון אחד ויחיד – שזה החלום. התבוננתי ברשימה והיה לי ברור מיד שזה לא עניין כמותי.

אין חשיבות לכמה דברים העליתי ברשימת הנגד, כי מה כל אלה אל מול ההליכה בעקבות חלום? ועם זאת הבנתי שקיים גם פחד מסוים בהליכה אחר חלום – החשש שמא החלום יתברר כלא כה מוצלח, ואז אשאר בלא כלום. ואז הבנתי שגם זה בסדר, כי גם אז אוכל להמשיך לשנות, להשתנות, לדייק, ולהגיע אל חלום נכון יותר.

ההצעה הגיעה לפתחי זמן קצר לפני הסתיו. ויש לכך סיבה טובה שקשורה לטבע. הטבע מלמד אותנו רבות, אם ניאות להקשיב, להתבונן.

אף על פי שאנו רגילים לחיים ליניאריים – רצים בקצב קבוע פחות או יותר, מכווני מטרה פחות או יותר

אנו זקוקים לביטחון שגם המחר ייראה פחות או יותר כמו אתמול והיום. ובאופן מדהים, זה נכון במידה מסוימת גם אם אתמול והיום לא היו כאלה להיט.

- הטבע מלמד אותנו שיש מחזוריים. שהדברים, ואנחנו בתוכם, אינם מתפתחים בצורה לינארית, אלא מחזורית. השנה, למשל, מחולקת לארבע עונות, ולכל עונה האנרגיה שלה והאופי הייחודי לה.

כך, הסתיו מלמד אותנו לשחרר את המחזור שחלף, את העבר, להתקלף. בדיוק כפי שבטבע העצים משילים את עליהם. אך הם לא עושים זאת כדי להישאר עירומים, אלא כדי להיוולד מחדש באביב, עם עלים חדשים, פריחה חדשה, התחלות חדשות, לקראת מחזור חדש. במובן זה גם אנחנו, אם לא נשחרר את העבר, כיצד נוכל להתחדש, ללמוד ולהתפתח? כיצד נוכל להשתנות ולהיות אדם אחר ממה שהיינו אתמול?

קל ונעים להיאחז במוכר, אבל גם מגביל ומצמצם.

אין זה אומר כמובן לקפוץ בכל פעם מדבר לדבר. אבל עלינו ללמד את עצמנו לא לפחד משינויים, ובעיקר לא לפחד מלשאול שאלות, מלחקור. רק כשהרשיתי לעצמי לבחון ברצינות את ההצעה למעבר, "נזכרתי" בשאלות ובספקות שכבר היו לי לגבי עבודתי, אך כאמור הסטתי אותם הצידה. הרי רציתי כל כך להיאחז בתחושה שמצאתי בית.

לפעמים, כשאנו מעיזים להקשיב לשאלות ולספקות שעולים בנו, אנו שמים לב שהם היו שם כבר זמן מה ורק רצו לסמן לנו ולתפוס את תשומת ליבנו, אך כלל לא אפשרנו להם לעלות אל פני השטח. ועם זאת הם היו שם,

חיכו שנקשיב, שיהיה לנו האומץ להישיר מבט למציאות כפי שהיא, ולא לפנטזיה שאנו מנסים לייצר.

במהלך עבודתי עם נוער בסיכון אני חשה תחושת משמעות, ואני זקוקה לה כל כך. בחרתי לקשור את עצמי עם נערים ונערות שזו ככל הנראה ההזדמנות האחרונה שלהם למסגרת, לפני שיפלטו מהמערכת. מדובר בבני נוער שההישג הגדול שלהם, בראש ובראשונה, הוא שהם מגיעים לבית הספר ולא מסתובבים ברחובות.

ועם זאת, אנו מבקשים להביא אותם להישגים לימודיים הרלוונטים לגילם ולתעודת הבגרות המיוחלת, שאנו מאמינים שתאפשר להם נקודת זינוק טובה יותר בעולם התעסוקה והשתלבות מקדמת בחברה כבוגרים.

אנו לרוב מדברים על לראות אותם, לחבק אותם כשהם מגיעים בבוקר. חלקם באים מבית שחיבוקים אינם שפת הדיבור הדומיננטית בו. אך ברגע שהם נכנסים לכיתה אנו מנסים להכניס אותם למסגרת לימודית, לתבנית, ולא תמיד ברור להם כיצד היא קשורה אליהם. אנו מנסים ככל יכולתנו לגרום להם לקבל ידע שהם לא מבינים את הקשרו אל האתגרים היומיומיים הניצבים בפניהם, ולכן גם לא מעוניינים לדעת ומתנגדים לכך, כל אחד בדרכו.

איני חושבת שזה מיותר. אני חושבת שהם העתיד שלנו, וחשוב שיהיו בעלי ידע רחב, ידעו היסטוריה, אזרחות, יפתחו ספר, יהיו בעלי תפיסה מתמטית בסיסית ועוד; אך

לא לשם הישגיות ותחרותיות, לא כדי "ליישר קו" אל מול הגדרה פורמלית כזו או אחרת הנמצאת מרחק רב מיכולותיהם, ממצוקתם ומליבם - אלא כדי להעניק להם כלים אמיתיים שכוללים יכולת תפיסה וחשיבה ויכולת להתבונן בעולמנו ולהבין את התהליכים המתרחשים בו. בזכות כל אלה הם יוכלו גם למצוא בהדרגה את מקומם בו.

קיימת נטייה להתמקד בהשגת תעודת בגרות, בדרישה להישגים, בניסיון "לנרמל" אותם ולהכניסם להגדרות כאלה ואחרות. אבל איני בטוחה שזו הדרך המדויקת ביותר. וכל עוד זה המצב - כל היום שלהם נדמה לא כמו חיבוק אלא כמו מלחמה. ולא מהסיבה הזו אני שם.

כך קרה שאותה הזדמנות למעבר לצפון מאפשרת לפתוח מחדש את כל השאלות ולא לקחת דבר כמובן מאליי. שלחתי את עצמי להרהר מה באמת ארצה לעשות בצפון ובאיזה אופן אדייק את עבודתי כמורה. יש

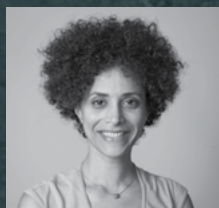
היום לא מעט בתי ספר אלטרנטיביים ששמים במרכז את תהליך הלמידה הטבעי, הסקרני, ולא מקדשים תעודה כזו או אחרת. אולי שם ארגיש שאני לצד התלמידים, ולא מולם (או נגדם). שם אדייק את מקומי ואת תרומתי.

המאמר נושא את הכותרת - מעברים, אך המעברים הם ראשית בתוכי, בתוכנו: המעבר מאוטומט לשאלות שאלות, מבחירה (לרוב לא מודעת) בעיוורון או התעלמות אל עבר התבוננות אמיצה, מבחירה בנוחות אל עבר חיים של התפתחות, חיים שהם הרפתקה תמידית. ובמקרה שלי גם ממרכז הארץ אל צפונה.

אך את המעברים הללו אפשר לעשות בכל מקום גם בלי לשנות את מקום העבודה או לעבור בית, ולא רק במישור התעסוקתי אלא בכל מישורי החיים.

כי אלה החיים. החיים אינם נעצרים במקום. בחיים אין סטגנציה. החיים נמצאים בתנועה מתמדת. וכך גם אנו יכולים להיות.

אילה עוזרי*

עיצוב: ליטל
בספין, שירה
משולם חזקיה

* מכון פידיאס
לאדריכלות
ולאמנויות פלסטיות

יחסים נכונים, תבניות טבע

כפילוסופים אנחנו חוקרים את היחסים בינינו לבין הסביבה
בה אנו חיים, בינינו לבין עצמנו, בינינו לבין הסביבה
האנושית. אנחנו מנסים ללמוד מכך על עצמנו ועל התפקיד
שעלינו לקחת בתוך מערכת היחסים המורכבת.

"חלקיק אחד של אבק מתעופף, ומקופלת בו האדמה העצומה כולה; פרח אחד מלבלב, והיקום עולה מתוכו" (משפט זן בודהיסטי).

כל מי שצפה בגוני הסלע של הרים מדבריים משתנים בהתאם לזווית קרני השמש, כל מי שהשיר מבטו לקו החוף בים וצפה בגלים הנשברים בעוצמה, כל מי שהרים את מבטו לשמים והתבונן בענני נוצה נעים עם הרוח – יודע כי החוויה של התבוננות בטבע ובאיתניו, מרתקת ומעוררת השראה, מאזנת ומביאה שלוה.

לפעמים אנו עוצרים להתפעל מתצורה שיצר סחף טבעי בוואדי לאחר שטפון, בתוואי של מצוק פיסולי, או במורכבות של עורקי עלה אחד מיוחד. מתפעלים מכתמי הטחב והחזזית על פני סלע סחוף רוחות, או מכיפת הכוכבים הזוהרת בשמי לילה חשוך. תבניות הטבע, הנראות לנו בו זמנית מגוונות וחזרתיות, מוכרות ומפתיעות, מהדהדות סדר נשגב, שדחף פנימי בתוכנו שואף לחזור אליו שוב ושוב.

מהו אותו סדר? ומדוע אנו שואפים להיטען בהוויה שלו שוב ושוב?

המשורר האנגלי ויליאם בלייק היטיב לתאר זאת, "לראות את העולם בגרגר חול, ואת הנצח בשעה", משפט המהדהד את האימרה שהייתה חקוקה במקדש אפולו בדלפי, "דע את עצמך ותדע את העולם ואת האלים". קיימים קשרים בלתי נראים בין כל מישורי הקיום המקבילים, המהירים אותם לאחדות קוסמית אחת. קשרים

כאלו באים לידי ביטוי מוחשי, כאשר היחסים בין המרכיבים שלהם מהדהדים זה את זה; היחסים במושא הנשגב מתקיימים גם בתוכנו. חוכמה עתיקה מלמדת אותנו ש"כמו למעלה כך גם למטה", ובתרבויות הקדומות בהן חי האדם בהרמוניה עם הטבע, לא הופרד הקיום הארצי, היום-יומי, מהקיום הרוחני, הנשגב – הם נתפסו כשלמות אחת.

סדר אוניברסלי

היחסים, התבניות או החוקיות שאנו מזהים בעולם הסובב אותנו, הם רמזים שהמציאות מפזרת עבורנו כדי לסייע לנו להכיר את עצמנו טוב יותר. אלו רמזים שהקירבה אליהם וההיכרות איתם יכולים לא רק לסייע לנו להכיר את עצמנו טוב יותר, אלא גם להיות טובים יותר – להיות קרובים יותר למימוש הפוטנציאל האנושי הקיים בנו. לא פוטנציאל שקשור לכישורים, רכוש או תארים שאנו אוספים במהלך חיינו, אלא ליכולת להתרחב מעבר לגבולות האינסטינקטים, הרגשות והדעות שלנו, ולהתעלות למרחב שמגיב אל השונה והזר, המאתגר והמטריד, כהוויה אנושית מתפתחת שמתקיימת בהרמוניה עם סביבתה. אדם שנמצא בדרך של התפתחות אנושית, ולא רק בריה מתקיימת.

אמנים, משוררים, מיסטיקנים וגם מי שיוצא לשגרת יומו מהבית אל מקום העבודה, מחפשים בתבניות הללו נחמה, תחושת רציפות, הצצה למסתורין האלוהי. התבניות של הטבע, הן התבניות של התאוס האלוהי

בתוך הכאוס, אבל במבט חטוף, הן נתפסות על ידינו כתבנית אקראית חסרת סדר, כאוטית. כאוס שבאופן פרדוקסלי משרה עלינו הרמוניה ושלווה. תבניות אלו שאנו רואים בשמים, מזהים על הקרקע, בצמחים וגם בגוף האדם, הן ביטוי של חוקיות שאנו מתקשים לקלוט בהתבוננות בעינינו הפיזיות בלבד.

הפילוסוף הוא האדם שמתחיל לשים לב לתבניות הללו, ולזהות אותן בעצמו. כאשר אנו שמים לב ליחסים בין הדברים אנו זוכים להצצה אל המסתורין של בריאת היקום. חיי היום-יום דואגים להקהות את חושינו מהבחנות כאלו. אנו שוכחים את העובדה הפשוטה, שהמסתורין הבסיסי של החיים והסדר המקופל בהם יכולים להשתקף בגרפיטי בקרן רחוב, בדיוק כשם שהם משתקפים בנוף עוצר נשימה. יכולת הזיהוי היא תחילה של מסע המשנה את היוצא אליו, ואת האופן שבו הוא חווה את העולם סביבו.

בספר "על אודות האדריכלות", מתאר ויטרוביוס, אדריכל בן המאה הראשונה לפני הספירה, את היחסים המתקיימים בין האיברים בגוף האדם, כהקבלה ליחסים המתקיימים בטבע במגוון צורות חיים ומוכרים כ"יחס הזהב". לצורך ההדגמה, "גוף האדם מעוצב על ידי הטבע כך שהפנים, שהם המרחק בין הסנטר לקצה העליון של המצח במפגש עם קו השיער, מהווים אחד חלקי עשר מהאורך הכולל שלו; זהה למרחק כף היד הפרוסה, ממפרק כף היד עד לקצה

האצבע האמצעית". האם זה מקרי, או שמא כוונה אלוהית? את התשובה לכך אשאיר לכל אחד מכם למצוא בעצמו.

"האדם הוויטרובי" שצייר לאונרדו דה-וינצ'י הוא תיאור ויזואלי של הממצאים שמעלה ויטרוביוס במחקרו אודות היחסים המתקיימים בגוף האדם – יחסים שבין העיגול והריבוע, סמלים המקבילים לעולם השמימי ולעולם הארצי בהתאמה.

מלכת הפרופורציות באמנות הקלאסית כונתה "הפרופורציה האלוהית", והומחשה בצורה המרהיבה ביותר בציור "בריאת האדם" של מיכאלאנג'לו בתקרת הקאפלה הסיסטינית, כאשר אצבע האלוהים כמעט ונוגעת באצבעו של האדם, בשני המקרים האצבע המורה שמבטאת בצורה הכי מדויקת את יחס הזהב.

יחסים אוניברסליים

המשיכה הבסיסית שלנו לצורות המבטאות יחסים הרמוניים קשורה לאחדות שאנו מזהים בין כל הדברים. אין הכוונה לתחושת אחדות רגשנית, לדעה אישית, לתיאוריה מדעית או להעדפות אופנתיות או חברתיות. זו אחדות שלעתים אפילו מערערת על העקרונות-על-פיהם אנו חיים, וסותרת אותם, קוראת לנו לבחון אמיתות הנמצאות מעבר למוכר, מעבר למה שנמצא על פני השטח.

פיתוח המודעות שלנו לחוקיות שמצויה באמנות ובטבע דומה ליכולת שלנו לפתח רגישות ליחסים שאנו מקיימים עם האנשים לצידם אנו

אנו שוכחים
את העובדה
הפשוטה,
שהמסתורין
הבסיסי של
החיים והסדר
המקופל בהם
יכולים להשתקף
בגרפיטי בקרן
רחוב, בדיוק כשם
שהם משתקפים
בנוף עוצר נשימה

מה שהופך אותנו
לבני אדם איננו
סכום האיברים
שלנו, אלא
היחסים ביניהם,
החיבור ביניהם.

חיים, בעלי החיים והטבע בכללותו. לאחר שאנו מביטים זמן מה בפרפר שעף מפרח לפרח בגינת הבית, אנו מתחילים לזהות דפוסים התנהגותיים שחוזרים על עצמם, ובמהלך ההתבוננות והגילוי קורה משהו עמוק ובלתי צפוי שמרתק אותנו. מתוך ההתבוננות במשק כנפיו של הפרפר אנו לומדים משהו על עצמנו.

הטבע מייצר את החוקיות שבו מחומר ומאנרגיה. באותו אופן, גם החומרים מהם אנו יוצרים אמנות הם הקשרים האישיים, הרעיונות והרגשות, וכוללים גם את התודעה האנושית. האמנות עושה שימוש באבני בניין שונות כדי לייצר את היחסים הנכונים שייצרו את המתח הנכון בין מרכיבי היצירה, מתח שככל שיצליח לדמות חוקיות אוניברסלית בדיוק רב יותר, כך גם יצליח להדהד בתוכנו את אותה אמת ולהכניס אותנו אל תוך היצירה.

אבני הבניין משתנות לפי תחום היצירה, יהיו אלה מטפורות לשוניות, הרמוניה, קצב, מלט, עץ או קומפוזיציה, אך בכולן יש לנו, בני האדם, היכולת לעשות סדר ולנסות לחקות את הסדר הקיים בתוכנו ובינינו. היחסים בין אבני הבניין הללו יוצרים תבניות המשקפות את המסתורין של הקיום.

בתקופות קדומות יותר נתפסה האמנות כיכולת לתפוס את החוקיות האלוהית, ולבטאה בחומר.

הטבע, בתוך החיים.

מבצע

חזרה לשגרה

מקום טוב!

אולם כנסים ומגוון כיתות להשכרה
• לובי וקפיטריה • שירות אדיב

30%

לאירוע הבא שלכם דברו איתנו:

סלון 7 ת"א | 054-2407222
f | www.makomtov.org.il

מקום טוב
כיתות ואולמות להשכרה

פלמינגו היא חברת פתרונות תוכנה מבית "אקרופוליס החדשה בישראל" המספקת מערכות ניהול מידע מתקדמות מאז 2016.

המומחיות שלנו היא בהבנה העמוקה של הצרכים והתהליכים בעסק שלך, ובמתן מענה מותאם בדיוק למידות שלך בזמן קצר מבלי להתפשר על האיכות.

צוות המומחים שלנו כולל מנתחי מערכות, מתכנתים ומנהלי שרתים העובדים יחד כדי לתפור את החליפה המושלמת עבור העסק שלך, תוך מתן דגש של מקצועיות, אמינות ואנושיות.

פלמינגו פיתוח מערכות בע"מ

לפרטים נוספים:

אלי מטרני | 054-4714199 | eli@flamiingo.com

אוסנת ליפסון

עיצוב: ליטל כספין

שיעורים שלמדתי מניכוש עשבים

מחשבות מתוך חוויה סזיזפית של גידול גינת ירק, על
השיעורים המרתקים של החיים שאותם למדתי, באופן
מפתיע, דווקא מניכוש עשבים.

בשבוע הבא – הכל מתחיל מהתחלה,
כאילו לא נעשה כלום.

בדומה לניקיון של בית – החוויה הזו
שהבית נקי, טהור ומסודר היא חוויה
מדהימה, והיא נשמרת רק לרגע.
ובמקרה של גינה, יש אף תוספת –
בבית, החיים המשותפים, התנועה
בתוך החלל הנקי, היא שיוצרת את
הבלגן מחדש; בגינה – נפרדים לרגע
מה"נקי" וחוזרים כשהכל שוב כאוטי.
זוהי ישות חיה משל עצמה.

את תחושת העבודה שלא נגמרת, זו
שמאמצת אותנו בעלייה ואין לה שום
תקווה להסתיים, אני מכירה מקרוב.
אני פוגשת אותה בבביסה – שאיכשהו
אף פעם, לעולם, אינה נגמרת; אני
פוגשת אותה כשהשולחן אף פעם לא
מתרוקן באמת; אני מזהה אותה בין

באוקטובר 2020, חמישה חודשים
לפני הסגר הראשון, קיבלנו חלקה
בגינה שיתופית של עיריית תל אביב
הסמוכה לפארק הירקון. התחלנו
לגדל ירקות אורגניים והפכנו את
המשימה לבילוי משפחתי משותף,
אחת לשבוע. ככל שהסגרים התהדקו
והוסיפו, כך ה"בילוי" המשותף הזה
הפך אוויר לנשימה.

זו היתה ועודנה רק עבודה משפחתית
בגינת ירק. אבל הגינה הזו גיבשה
את המשפחה, וגידלה אצל כל אחד
מאיתנו משהו נוסף, שיש לו ערך
גדול בהרבה משלל ירקות אורגניים
טריים.

באופן אישי פגשתי אני עבודה
סזיזפית לא נגמרת. לא משנה כמה
עובדים, כמה מנקים, כמה מטפחים,

הריבועים הקטנים, ברשימות של משימות חיי, שמעטות מהן מתמלאות, בעוד הרשימות עם המשימות החדשות הולכות וגדלות.

זה קשה, מתסכל ולעתים אף מייאש.

בכל זאת, בהתבוננות פילוסופית – אני מצליחה לזהות את החשיבות של החזרה. ההמשכיות, החזרה כל פעם מהנקודה הקודמת (גם אם היא מרגישה לפעמים כ"צעד אחורה") – היא אפשרות של חיים. שם העבודה, שם המשמעות.

זו תמיד אותה העבודה. אין עבודה אחרת. אין קיצורי דרך ולא מעקפים. המעגליות והחזרה לאותה נקודה שממנה ממשיכים, היא התזכורת לכך שאנחנו צריכים לעבור דרך אותו מקום שוב ושוב, ושם לטפח, שם לגדל, שם לגדול.

אז – מצרפת לכם כמה תובנות שלמדתי בדמע וביזע מניכוש העשבים של גינתי ושל חיי.

אנחנו מחליטים מה לגדל בגינה שלנו

זה אולי נשמע ברור גם למי שלא מטפח גינת ירק, שהרי אם לא נזרע או נשתול ירקות למאכל, יגיעו באקראי זרעים לאדמה ויגדלו עשבים שוטים.

אם לדמות זאת לחיים – המשאב החשוב לנו ביותר הוא הזמן. אין ואקום. אם לא נתכנן ונמלא אותו בפעילויות חיוניות, פעולות עם משמעות, עם אחריות – החלל יתמלא בקלות בעיסוקים שונים, בדברים שאנחנו נסחפים אליהם אבל יוצאים

מרוקנים, לא מצליחים להבין איפה היינו כל השעות האחרונות. ממש "בינג" בדרך חיים.

חשוב להכיר את עצמנו, להתבונן במה אנחנו ממלאים את הזמן, והיכן אנחנו מאפשרים לנסיבות לבחור עבורנו.

עשבים שוטים שולחים לאדמה שורשים עמוקים

גבעול קצר שמבצבץ מעל פני האדמה יכול בקלות להטעות. כאשר מושכים אותו, מגלים שהשורש שלו עמוק ולפעמים משתלח הצידה ונאחז באדמה בחוזקה. גם הרגלים לא טובים נוטים להשתרש חזק בחיינו, והרגל קטן תמים קשור לשורש עמוק של הרגל גדול עוד יותר. זו יכולה להיות דחינות, או שיפוטיות, או רגזנות...

אם נתבונן לעומק, נגלה שהן קשורות לשורש של חוסר ביטחון, או של רצון להישמע, להיראות.

אז מה יש לעשות נגד עשבים שוטים? עשבים יצאו בקלות אם נבוא מוכנים אליהם. יש להצטייד בכפפות ובעיקר בנחישות, ולא להסתפק בחיתוך העשב מעל פני השטח. יש לחפור פנימה, באצבעות עיקשות – ולהוציא את השורש, מהיכן שצומח. אם לא, הוא יגדל ויתחזק. וגם – לפעמים צריך להיעזר בגנן מהחלקה הסמוכה. מצאתי שלעבוד יחד – מקל.

עשבים שוטים יכולים להפיץ את זרעיהם בצורה יעילה ביותר

שמתי לב שסוג מסוים של עשב מופיע בכל מיני אזורים בגינה שלנו, למרות שהוא מעולם לא נזרע על ידי.

זה מזכיר לי מאוד מחשבות מטרדות, או דאגות. יש להן יכולת להתרבות ולהופיע פעמים רבות, וכמו הזרעים שנפוצים בכל החלקה (למדתי שכל פרח יכול לייצר 100 זרעים ויותר, שהרוח ממחרת לפזר), יש למחשבות יכולת לעבור לראשיהם של אנשים אחרים ולהתפתח שם.

דאגות וטרדות מגיעות ונזרעות בראשים של כולנו.

לחשוב על דברים טובים, לבחור להשקיע בזרעים הטובים, הנכונים, עם העיקר שאני מזהה – שם נעשית מלאכת הניכוש. כאשר הזרעים הללו קטנים ורכים וניתנים לטיפול.

חוש ההומור של הטבע – עשבים שוטים לעיתים דומים מאוד לצמחים רצויים

העשבים השוטים מאוד דומים לשתילים שלידם הם גדלים. במבט חטוף, מרחוק הגינה נראית משגשגת, ירוקה ופורחת. אבל מקרוב, מתגלה ה"תרמית". תרמית שזרים לאו דווקא יבחינו בה. יש לדעת להבחין בין מה שרצוי בגינה לבין מה שלא רצוי.

איך מזהים? הלב יודע.

אנחנו, אם נהיה אותנטיים – יודעים בדיוק מה "שלנו" ומה נכון להוציא, ורק נראה יפה מבחוץ.

מכירים את האנשים העסוקים שרצים ונראים תמיד בעשייה חשובה ודחופה? לפעמים גם זה מראית עין, לעתים מסתתרת בעשייה הזו "ברירה" מהתמודדות אמיתית. מהומה רבה על לא כלום.

עשבים שוטים תמיד יגדלו שוב – האנטרופיה תמיד גדלה

האנטרופיה (אי הסדר) תמיד הולכת וגדלה. זהו חוק טבע. כל התהליכים הספונטניים (כאלו שלא נדרשת אנרגיה כדי לבצעם) יתרחשו רק אם בסופם מידת האנטרופיה גדלה. למשל – במגדל קוביות – נדרשת אנרגיה גדולה בבנייתו, וכמה קל להביא למצב של הרס שלו. גידול העשבים בגינה מתנהג לפי החוק הזה. עשבים שוטים גדלים – נוצר אי סדר.

כדי להביא את הגינה למצב של סדר צריך להשקיע אנרגיה רבה. זה אומר שניכוש העשבים הוא עבודה אינסופית, כשם שהעבודה שלנו להיות במיטבנו היא עבודה אינסופית.

בספר קהלת מופיע המשפט: "לָכֵל, זָמַן; וְעַתָּה לְכָל-חֶפֶץ, תַּחַת הַשָּׁמַיִם. עַתָּה לָלֶדֶת, וְעַתָּה לָמוּת; עַתָּה לְטָעַת, וְעַתָּה לְעָקוֹר נְטוּעַ." (קהלת ג, א-ב).

זוהי המחזוריות של החיים, החיים שלנו הם הלידה והמוות, הסדר ואי הסדר, ההמשכיות וההתמדה. להמשיך לעקור את מה שמיותר, גם אם יצמח שוב ושוב ושוב; להמשיך לטפח ולגדל "פירות טובים", דברים שחשובים וממלאים עוברנו; להמשיך לשמוח על העשייה הזו. גם כשהיא קשה, גם כשחם, גם כשצריך לעצור הכל ולהפוך עולמות ולמצוא את הזמן והמקום עבור זה. זה המקום בו תמיד – לא משנה מה – יהיה לי מקום. תהיה לי משמעות. העשייה שלי תהיה מיטיבה.

זה כל כך הרבה.

וכל כך לא מובן מאליו.

נפרדות בביתי

שלושה אחים במשפחה אחת יכולים להיות שונים זה מזה כמו שמים וארץ. האחת חרדית והשני שולל את האמונה ומעדיף את ההיגיון ואת הניתוח הביקורתי. האם בהכרח צריך להיות נתק ביניהם? האם אפשר לגשר על הפערים, ולהעדיף את האהבה והקירבה המשפחתית ולא את השונה והמפריד?

ענת מולודצ'ון טל

עיצוב: עפרה בהרב,
שירה משולם חזקיה

בכל השנים הללו הרצון המרכזי שלי היה להצליח לשמור על דיאלוג, לנסות לשמור על היכולת לדבר אחד עם השני ובעיקר לקבל את כל אחד מהצדדים

גדלתי בבית חילוני. כששאלתי את הוריי האם יש אלוהים, הם השיבו תשובה פילוסופית ועמוקה למדי: כשאנחנו מסתכלים על העולם הזה ועל החיים האלו, קשה לחשוב שאין משהו גדול יותר מאיתנו; כוח קוסמי, אינטליגנציה גבוהה, אלוהים או איך שנרצה לקרוא לזה. אבל אנחנו לא מחברים בינו לבין דת כזו או אחרת; אנחנו לא דתיים במובן הזה, אבל כן מאמינים שיש דברים שאנו לא יודעים להוכיח או להסביר. כילדה התשובה הזו סיפקה אותי.

בבית בו גדלתי גדלו גם אחותי הגדולה ואחי הקטן, שביניהם 10 שנים הפרש. אני ילדת סנדוויץ' קלאסית שתמיד הרגישה באמצע, בכל מיני היבטים. כשאחי הקטן נולד הוא היה הדבר הכי נערץ על אחותי הגדולה ואני הרגשתי נבגדת.

עד הרגע בו הוא נולד אני הייתי מרכז העניינים ופתאום כל תשומת הלב מופנית לכיוון אחר. הוא גדל בהערצה מוחלטת כלפיי ואני ... ובכן, עשיתי לו את המוות. בכל פעם שרבנו אחותי הגדולה הייתה לוקחת את הצד שלו וביני ובינה נוצר פער ומרחק גדול. הרבה קנאה עברה שם והכל מתוך הרצון לקרבה.

כשגדלנו, הפכו המריבות של הילדות לאהבה גדולה, לחיבור עמוק וליכולת לתקשר וליהנות ביחד בלי קשר לפערי הגילאים. תמיד היינו קרובים, תמיד הייתה אהבה גדולה מאוד, ועם כל המורכבויות של משפחה, התחושה שלנו הייתה שאנחנו שלישיית אחים קרובה ואוהבת.

כאשר אחותי החלה בתהליך של התקרבות לדת, תמכתי בה והייתי שם לצדה באהבה גדולה. ידעתי שהיא מחפשת דרך, שיש לה צורך, שהיא מרגישה בחוסר. יכולתי להתחבר לכך מתוך החיפוש האישי שלי.

אותה תשובה של הוריי באשר לשאלת האלוהות ליוותה גם אותי לאורך חיי והרגשתי חיבור גדול לתפיסה הזו, אבל לא הצלחתי לחבר אותה ליום יום שלי. איך חיים באופן קונקרטי עם הנוכחות של אותו כוח גדול? הדרך היחידה שהכרתי שמאפשרת חיים רוחניים הייתה הצורה הדתית, ואלה ממש לא התחברתי.

כשמצאתי את הדרך הפילוסופית הרגשתי שמצאתי את הצורה שנכונה לי. אפשרות לחיות עם הכיוון הזה, עם הרצון לפענח את המסתורין של החיים והאלוהות, עם הרצון להתקרב ולחשוף עוד ועוד צבעים של האמת, עוד ועוד רבדים שונים של האדם, העולם והיקום.

מהמקום הזה של חיפוש והצורך למצוא משמעות וכיוון בחיים יכולתי להזהות עם החיפוש של אחותי ולכבד את הבחירה שלה בחיים דתיים.

מהצד השני, אחי היקר דוגל בתפיסת עולם יותר הדוניסטית. גם לו תמיד היו שאלות וחיפוש אחר דרך, אך התשובות שהוא מצא קרובות יותר לניהיליזם. הוא פחות אדם של אמונה ויותר של השלל ספק, ניתוח ביקורתי ועבודה עם ההיגיון והרציונל.

שלושה אחים, כל אחד בכיוון אחר לחלוטין.

ככל שאחותי העמיקה בתהליך שלה ביחד עם בעלה וילדיה, היא נבנסה יותר ויותר לעומק הדת וכיום היא חיה כאישה חרדית, ומוגדרת בשפה החברתית שלנו כחרדית קיצונית. אותיר לכם הקוראים לדמיין את הפערים בין העולמות שלנו. אנו חיים באותה מדינה, במרחק לא רב האחד מהשני ומהשנייה ברמה הפיזית, אך אלו עולמות מקבילים שרק לעיתים רחוקות מצליחים להיפגש.

במהלך השנים האחרונות, אני מתבוננת בכאב גדול מאוד על תהליך ההתרחקות ההדרגתי והעקבי בין אחותי הגדולה ואחי הקטן (כאמור, ילדת סנדוויץ' קלאסית... נמצאת באמצע). כל אחד בקצה שלו, כל אחד בסגירות שלו, כל אחד מסתכל על האחר בעיניים ביקורתיות ולא מקבלות, כל אחד לא מבין איך השני אומר מה שהוא אומר או בוחר מה שהוא בוחר, אפס תקשורת ושני הצדדים כואבים ומדממים.

במהלך השנים ניסיתי לפשר, לגשר, להסביר לו ולה ובתוך כל זה לעבור את התהליך האישי שלי, שקשור לקבלה של כל אחד מהם, ליכולת לשחרר את מה שדמיינתי שיהיה התא המשפחתי שלנו, ליכולת להשמיע את קולי גם אם הוא לא פופולרי או מקובל על שני הצדדים, ולראות איך אני שומרת על אהבה גם כשהתפיסות שאני שומעת מנוגדות ומרוחקות כל כך מתפיסותי האישיות.

דמעות רבות ומכאובי לב רבים קשורים לתהליך הזה, ואני מניחה שכך גם ימשך להיות, ככל שאנו

פוגשים רגעים משמעותיים בחיינו כמו חתונה שלי, חתונה של אחי, בר מצווה לאחיינים ועוד. ברמה האישית, בכל השנים הללו הרצון המרכזי שלי היה להצליח לשמור על דיאלוג, לנסות לשמור על היכולת לדבר אחד עם השני ובעיקר לקבל את כל אחד מהצדדים.

לאחרונה אני מוצאת את זה יותר ויותר קשה, ושוב אני מוצפת בכאב לב בהתבוננות על הנתק הגדול בין אחי ואחותי. אני חושבת שהשבר הגדול אצלו נוצר כשהיא הפסיקה לחבק אותו מטעם שמירת נגיעה, והשבר הגדול אצלה נוצר כשהוא לא התקשר לברך אותה על לידת הילדה השישית שלה. כל אחד התבצר יותר בעמדתו, כל אחד הפך את הכאב והקושי לשריון עבה שאי אפשר לחדור דרכו.

אחד העקרונות הפילוסופיים הבסיסיים ביותר שאנו לומדים הוא הקשר בין הגדול לקטן, בין המיקרו לבין המאקרו. יש קשר בין הדברים, ומה שאנו פוגשים בתוכנו מתקיים בעולם בעוצמה גדולה יותר ולהפך. הדברים משתקפים זה בזה, קשורים זה לזה.

הנפרדות והפירוד שמתקיימים במשפחתי שלי הם בדעיר אנפין אותו סיפור של נפרדות שמתקיים בארצנו. הסיפור שלי הוא דוגמה לצורה אחת של נפרדות בין חרדים וחילוניים, ובוודאי שיש עוד. הוא גם שיקוף של הנפרדות בעולמנו, שהיא אולי המחלה הגדולה ביותר שלנו היום – העובדה שאנו לא רואים את הקשר שיש לנו האחד לשני, את הקשר שיש לנו לטבע, לא רואים

כל כך הרבה
כאב, צער,
אובדן שנולדים
מתוך הקושי
שלנו לזהות את
עצמנו כקשורים
ומחברים זה
לזה.

שכולנו תלויים אחד בשני, שאין לנו ברירה אלא להסתדר.

האתגרים הבין-אישיים שאנו פוגשים אינם מקריים, אינם מכשול בדרך. זו העבודה שלנו בהא הידיעה. זהו השלב הבא שלנו כבני אדם – להצליח לחיות זה לצד זה, עם ההבדלים, ואף יותר מזה, לקלוט שההבדלים הללו חשובים כי כל אחד מאיתנו הוא סובייקטיבי ומצומצם ביכולת שלו לקלוט את התמונה הרחבה.

אנו זקוקים אחד לשני כדי לגדול ולהיות טובים יותר. אנו זקוקים לדיאלוג הזה כדי להצליח להתרחב ולחוות עוד צבע ועוד צבע ורק כך נוכל אולי מתישהו לקלוט את הקרן הלבנה האחת.

הקרע במשפחתי הוא הסיפור האישי שלי אבל הוא לא רק הסיפור האישי שלי. הוא הסיפור שלנו כאנושות. כל כך הרבה כאב, צער, אובדן שנולדים מתוך הקושי שלנו לזהות את עצמנו כקשורים ומחברים זה לזה. טוב יהיה שלא נסתכל על הנפרדות הזו כמשהו רחוק מאיתנו.

כבני אדם אנושיים, עם המגבלות שלנו, אנו מצליחים לקטלג קבוצה מסוימת כשאנו לא רואים את הפרטים עצמם, את הפנים והסיפורים האישיים. אבל בתוך הקבוצה הזו ישנם אנשים. אנשים עם סיפור אישי, תפיסת עולם, קרבות, חלומות, שאיפות. הלא זו אחותי הגדולה ואחי הקטן שלא מסוגלים לקבל אחד את השני. הם, שני אחים, גדלו באותו בית, עם אותם סבים וסבתות, עם אותם דודים ודודות

ובני דודים, עם אותם הורים וכל אחד עם המסלול שלו, עם השיעורים שלו ועם הבחירות שלו.

אם בתוך משפחתי יש נפרדות, האם זה פלא שיש נפרדות בעולם כולו? לא משום שמשפחתי היא מרכז העולם, אלא משום שאם אנו בתוך תוכנו לא מקבלים האחד את השני, איך נוכל לצפות שבעולם כולו יתקיים משהו אחר?

אני כותבת מילים אלו כדי לחלוק מעט את הכאב שלי; אני כותבת אותן גם כדי לשתף במאמץ הגדול שלי לקבל את האחר, לקבל את השונה. הכאב שלי אינו רק שלי; הוא כאב של האנושות כולה, משום שיש אינסוף ביטויים לצער ולכאב שהנפרדות שאנו יוצרים מקיימת.

מה נעשה עם הכאב הזה? האם נצליח לייצר צורה אחרת של חיים אחד עם השני? האם נצליח לבנות חיים משותפים? זה תלוי רק בנו. זו לא משימה רחוקה, לא מדובר בעמים שונים הרחוקים זה מזה. זה הסיפור האישי של כולנו, משום שכולנו מרכיבים את החברה והעולם בו אנו חיים.

טוב יהיה שנתחיל היום. עם השכן שלנו, עם הבוס בעבודה, עם האח שלנו, עם ההוא שחתך אותנו בכביש, עם זה שהשמיע דעה קיצונית שאנו לא מסכימים איתה. לנסות לשמוע, להקשיב, להתקרב. ושוב לכאוב ושוב לנסות להתקרב. רק כך, בצעדי תינוק, צעד צעד, בלי לפול לייאוש, בלי לאבד תקווה. האם יש לנו ברירה אחרת?

רגע אחד אני פרפר בן יום
ורגע אחר אני זקנה הפותחת ספר.
הכל משתנה היום.
אני משחררת כנפים.

צילה זן-בר צור

מתוך הספר: פה אמרה זאר לשוקתרא –
פסוקי דרך, הוצאת אסיה 2020